

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701

Aan:
Zie verzendlijst

2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 69 67

Telefax 070 - 3 18 79 51

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer
DIS97002075

Datum
02 mei 1997

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 18/97)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS 97002075

d.d. 02 mei 1997

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. t.a.v. Dhr. [REDACTED], mvr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED], d.t.v. HPMV

DCBC, t.a.v. Hfd Dplg door middel van hardcopy en diskette

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HBMA
MID-cel
HAMID/KM, d.m.v. diskette per koerier
Archief

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE
18/97

(Afgesloten 011200 mei 1997)

Conclusie/voorzicht

De uitvoering van het civiele aspect van het Dayton-vredesakkoord is compleet tot stilstand gekomen. De voortzetting ervan wordt meer en meer ter discussie gesteld. Met name de Moslims dreigen met hervatting van de oorlogshandelingen indien het Dayton-vredesakkoord niet wordt uitgevoerd.

Delegaties van de twee belangrijkste Bosnisch Kroatische en Bosnisch Servische politieke partijen hebben onderlinge gesprekken gevoerd en wijzen gezamenlijke beschuldigingen omtrent de verantwoordelijkheid voor stagnatie van het vredesproces af.

In Servië is een zuivering van de regeringspartij doorgevoerd, waardoor Milosevic zijn positie versterkt heeft. De zuiveringen zijn het gevolg van het afgelopen terreinverlies in de grote steden aan de oppositie. Er is een scheiding van staatszaken en partijfuncties doorgevoerd.

In Kroatië zijn de plannen bekendgemaakt voor terugkeer van Kroatische vluchtelingen naar Oost-Slavonië. Deze bekendmaking heeft tot verontwaardigde Servische reacties geleid.

Bosnië-Herzegovina

Minister van Buitenlandse Zaken Bosnië bevestigt plannen voor aanknopen diplomatieke banden met de FRJ

Op 22 april heeft Jadranko Prlic toegegeven dat er onderhandelingen gevoerd worden met vertegenwoordigers van de FRJ voor het tot standbrengen van diplomatieke banden. Gedacht werd om dit te bewerkstelligen door de uitwisseling van ambassadeurs of door ondertekening van diverse overeenkomsten, hoewel dit laatste in internationale kringen niet gebruikelijk is. Prlic liet zich echter gereserveerd uit over het tijdstip aangezien er nog steeds problemen zijn op het gebied van opvolgingskwestie van Joegoslavië en een aanklacht van Bosnië tegen Joegoslavië, welke is ingediend in Den Haag bij het Internationale Gerechtshof.

Dit bericht bevestigt eerdere speculaties in Belgrado omtrent deze onderhandelingen. Overigens is de Bosnische nationale regering wel min of meer genoodzaakt tot deze stap om een tegenwicht te bieden aan het onlangs tussen de RS en de FRJ gesloten "speciale parallelle betrekkingen" verdrag.

Mogelijke ontmoeting tussen Izetbegovic en Tudjman bevestigd door Bosnische ambassadeur in Kroatië

De Bosnische ambassadeur in Kroatië, Kasim Trnka heeft op 22 april bevestigd dat voorbereidingen getroffen worden voor een komende ontmoeting tussen Izetbegovic en Tudjman. Dit bezoek moet medio mei gaan plaatsvinden in een plaats vlakbij Zagreb. Volgens Trnka

[REDACTED]

deelden beide landen de mening dat de relaties tussen beide landen tot stilstand waren gekomen en dat daar verandering in moest komen.

Door middel van het bezoek onlangs van een Kroatische delegatie aan Sarajevo werd reeds getracht een nieuwe start te maken met de onderlinge betrekkingen. De Kroatische Ministers van Buitenlandse Zaken en Economie, Mate Granic respectievelijk David Stern, hadden toen gesprekken met Haris Silajdzic, co-minister-president en Hasan Muratovic, minister-president van de MKF. De ontmoeting tussen Izetbegovic en Tudjman moet een verse impuls geven aan het toenaderingsproces. De Moslims voelen zich genoodzaakt tot een dergelijke toenadering door hun geografische en politiek isolement, het gebrek aan bereidheid tot samenwerking van de Bosnische Kroaten binnen de MKF en de onlangs gesloten "speciale parallelle betrekkingen verdrag tussen de FRJ en de RS. Vooral dit laatste verdrag is volgens de Moslims een verkapte aanslag op het Dayton-vredesakkoord.

Silajdzic waarschuwt voor opheffing Dayton-vredesakkoord

Op 24 april heeft Haris Silajdzic, nationale co-minister-president, gewaarschuwd voor opheffing van het Dayton-vredesakkoord als de huidige negatieve implementatiekoers niet wordt gewijzigd. Hij voegde hieraan toe dat in dat geval maatregelen genomen zouden moeten worden om "Bosnië-Herzegovina" als staat te beschermen. Hij sprak geruchten tegen dat ook binnen de Moslimkringen plannen besproken werden voor een driedeling van Bosnië.

De verklaring van Silajdzic komt op een tijdstip dat in toenemende mate het Dayton-vredesakkoord ter discussie komt te staan. Door gebrek aan voortgang neemt de onvrede met de bestaande situatie onder de Moslims steeds meer toe. Overigens kan de verklaring van Silajdzic uitgelegd worden als een verkapte dreiging met wapengeweld. Het laat immers weinig aan de fantasie over wat hij bedoeld met "maatregelen om de staat te beschermen".

Moslim Kroatische Federatie

Voormalige communisten verlaten Bosnische oppositiecoalitie

Op 22 april is in Sarajevo bekendgemaakt dat de Bosnische *Sociaal Democratische Partij* (SDP) het oppositieverband "Verenigde Lijst" (ZL) zal verlaten. Als reden voor het verlaten van de coalitie (die tot dan toe uit vijf partijen bestond) werd genoemd het feit dat het door de SDP geopperde ideeën van "selectieve participatie" in de komende lokale verkiezingen niet geaccepteerd wordt door de coalitiepartners. Volgens nog onbevestigde berichten zal de plaats van de SDP in de coalitie ingenomen worden door de *Partij van de Economische Vooruitgang* (SPPBiH), een kleine onbetekenende partij zonder zetels.

De SDP is een links georiënteerde partij en is voortgekomen uit de vroegere communistische partij. Lange tijd heerste er binnen de partijleiders verwarring of al dan niet de partij lid moest blijven van de ZL. De SDP is één van de weinige partijen die goed georganiseerd is (gezien het communistische verleden beschikt de partij over ervaren lokale politici) en heeft een duidelijke strategie voor de gemeenteraadsverkiezingen. De partij geeft zichzelf derhalve een kans op een goed resultaat bij de gemeenteraadsverkiezingen en heeft daarom kennelijk besloten om zelfstandig deel te nemen. De SDP had reeds eerder te kennen gegeven geen interesse te hebben aan deelname aan het initiatief van de andere grote (en eveneens ex-communistische) partij binnen de ZL, de *Unie van Bosnische Sociaal Democraten* (UBSD) om een oppositieblok tot stand te brengen dat beide "entiteiten" in Bosnië-Herzegovina omvat. Samenwerking met partijen uit de RS lijkt in de visie van de SDP in ieder geval zinloos, aangezien de Serviërs nauwelijks belangstelling tonen voor behoud van een verenigd Bosnië.

Ontmoeting tussen HDZ en SDS

Op 24 april hebben delegaties van de belangrijkste politieke partijen van de Bosnische Kroaten en Serviërs, HDZ en SDS, in de Bosnisch-Servische hoofdstad Pale gesprekken gevoerd. De delegaties werden geleid door de beide partijvoorzitters, Rajic en Buha. Eveneens aanwezig waren Velibor Ostojic (plaatsvervangend minister-president RS), Vlado Vrkas (voorzitter SDS-directoraat), Rajko Simic en Gordan Milinic (beide leden van het SDS-presidium). Van Kroatische kant waren Jadranko Prlic (nationale minister van Buitenlandse Zaken), Vladimir Soljic (president van de MKF), Srecko Vucina en Neven Tomic (nationale plaatsvervangend co-minister-president) aanwezig. De gesprekken zouden zich hebben geconcentreerd op het verloop van het vredesproces. Beide partijen keerden zich na afloop tegen recente kritiek op dit vredesproces van de kant van de voorzitter van het Bosnische presidium, Izetbegovic. Rajic suggereerde bovendien dat er aanpassingen van de IEBL op stapel staan rond de Posavina-corridor, Kupres en Jajce. Een nieuwe ontmoeting tussen de beide partijbesturen is voorzien binnen twee weken in Banja Luka.

Het is niet de eerste keer dat beide partijen met elkaar onderhandelingen voeren. Op 9 november van het vorige jaar vonden reeds besprekingen plaats in Mostar. Gezien de zwaarte van de delegaties (nagenoeg de beide complete partijtoppen waren aanwezig) mag deze keer het nodige belang aan deze besprekingen worden gehecht. Enkele zaken zijn hierbij opmerkelijk.

1. *Het tijdstip*

De gesprekken vinden plaats direct nadat de leider van de Moslims, Izetbegovic, ernstige bedenkingen uitte over de implementatie van het Dayton-vredesakkoord in een brief gericht aan de Contactgroep. Kennelijk vinden de Bosnische Kroaten en de Bosnische Serviërs dit ernstig genoeg om nu ook "gezamenlijk" een standpunt in te nemen omtrent de voortgang van het vredesproces, dat echter voornamelijk mislukt is door hun eigen obstructie. Deze ogenschijnlijke mislukking geeft veel aanleiding tot speculaties over mogelijke driedeling van Bosnië en over hernieuwing van de vijandelijkheden.

2. *De onderwerpen*

De gesprekken gingen naar verluidt over de diverse aspecten van het Dayton-vredesakkoord (gezamenlijke instellingen, lokale verkiezingen) en grenscorrecties. Dit is opmerkelijk, omdat dit in een normaal functionerende democratie staatszaken behoren te zijn. Met name grenscorrecties tussen twee entiteiten behoren door het nationale niveau en de regeringen van de beide entiteiten geregeld te worden, en niet door de top van twee politieke partijen. Het één en ander vormt dus een indicatie dat de ware machthebbers in Bosnië-Herzegovina de partijleiders zijn. De besproken grenscorrecties zullen naar alle waarschijnlijkheid resulteren in de opgave van (gedeeltes van) de Jajce-pocket in ruil voor een verbinding tussen de Kroatische Orasje en Odzak-pocket. Eerder werd immers van HDZ-zijde al verklaard dat er voor Kroaten in Centraal-Bosnië geen toekomst bestaat.

3. *De deelnemers*

Grote afwezigen tijdens deze vergadering waren de beide presidiumleden Zubak en Krajisnik, alsmede Plavsic. De afwezigheid van de beide presidiumleden is mogelijk te wijten aan het feit dat hun aanwezigheid te grote internationale beroering zou hebben veroorzaakt. De afwezigheid van Plavsic is echter in lijn met de huidige machtsverhoudingen. Zij staat zowel binnen de partij als binnen de staatszaken van de RS steeds meer buitenspel. Het tegenwicht van Aleksa Buha tegenover Vladimir Soljic (president van een entiteit) wijst er mogelijk op dat binnen de SDS Aleksa Buha voorzien wordt als opvolger van Plavsic. Overigens is het opmerkelijk dat op de Bosnisch Servische radio Buha werd betiteld als "waarnemend partijvoorzitter". Mogelijk is dit een aanwijzing dat de voormalig partijvoorzitter Karadzic nog steeds gezien wordt door de officiële RS-media als werkelijke voorzitter.

De Moslims zullen in deze gesprekken toenemend bewijs zien voor hun vrees om het slachtoffer te worden van Servisch-Kroatische toenadering. De toenadering krijgt steeds meer gestalte in de

gezamenlijke nationale instellingen. Deze toenadering kan door de internationale gemeenschap wel vertraagd, maar niet tegengehouden worden en is feitelijk reeds ingezet na de ontmoeting van Tudjman en Milosevic in Karadjordjevic in 1991.

Kroatische leiders reageren gezamenlijk op brief Izetbegovic

Door middel van een gezamenlijke brief aan de HV Carl Bildt, de regeringsleiders van de EU en de Islamitische Gemeenschap hebben de drie belangrijkste Bosnisch-Kroatische leiders zich gedistantieerd van een eerdere verklaring van Izetbegovic. Nationaal presidiumlid Kresimir Zubak, nationaal plaatsvervangend co-minister-president Neven Tomic en nationaal Minister van Buitenlandse Zaken Jadranko Prlic stelden dat de verklaring van Izetbegovic (waarin hij de schuld van de huidige stagnatie bij de Bosnische Kroaten en Serviërs legde) éézijdig is. Bovendien mocht zijn verklaring niet gezien worden als die van een officiële vertegenwoordiger van Bosnië, maar uitsluitend van een vertegenwoordiger van één der nationaliteiten. De Bosnische Kroaten drongen er bij de internationale gemeenschap op aan om met de Bosnisch Kroatische en Bosnisch Servische belangen rekening te houden.

De gezamenlijke reactie van de Bosnisch-Kroatische vertegenwoordigers binnen de nationale instellingen is tekenend voor het gebrek aan samenwerking binnen deze instellingen. Beide zijde weigeren de verantwoordelijkheid voor de stagnatie in het vredesproces te aanvaarden en wijzen beschuldigingen hierover als éézijdig van de hand. Opmerkelijk hierbij is het gezamenlijk Kroatisch en Servisch standpunt, geïllustreerd door het verzoek van de drie Bosnisch Kroatische officials om naast de Bosnisch Kroatische belangen ook rekening te houden met de Bosnisch Servische belangen. Dit zal het wantrouwen aan Moslim-zijde een aanzienlijke nieuwe impuls geven en de vrees versterken dat zij nu met twee (potentiële) tegenstanders zullen worden geconfronteerd.

Republika Srpska

Auto-ongeluk leidt tot dreiging verbreking contact tussen Ministerie van Binnenlandse Zaken RS en UNIPTF en Bureau HV VN

Op 21 april heeft een auto-ongeluk met fatale afloop geleid tot een woedende reactie van Bosnisch Servische zijde. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken RS dreigde met verbreking van alle contacten nadat een auto van het ministerie nabij Sarajevo in botsing was gekomen met een auto van de HV. Twee personen kwamen bij dit ongeluk om het leven en verscheidene anderen werden gewond, waaronder de woordvoerder van Carl Bildt, Michael McKay. UNIPTF officieren hebben een onderzoek naar het ongeluk gestart.

Deze opstelling van het Bosnisch Servische Ministerie van Binnenlandse Zaken weerspiegelt het feit dat dit ministerie bestaat uit hardliners. Het ministerie wordt geleid door Dragan Kijac en staat nog altijd onder feitelijke controle van de voormalige president van de RS (en aangeklaagde oorlogsmisdadiger) Radovan Karadzic. Het ministerie controleert de politie-eenheden en is verantwoordelijk voor de intimidatiepolitiek tegen terugkerende Moslimfamilies op het grondgebied van de RS. Bovendien heeft het op dit moment feitelijk de taak van de VRS overgenomen als "beschermer van de staat", terwijl het zijn organieke functie als "beschermer van de burger" ernstig verwaarloost.

Nieuwe doctrine VRS

Een hoge functionaris van de VRS heeft verklaard dat de Bosnisch-Servische militaire leiding voorbereidingen treft om een nieuwe militaire doctrine te ontwikkelen. Deze zou in vergelijking met de vorige veel meer de nadruk leggen op het defensieve vermogen van de VRS.

Tot op heden maakte de VRS in de praktijk nog steeds gebruik van de doctrine van het oude Joegoslavische Volksleger (JNA) en de (evenals de VRS zelf) daaruit voortgekomen Joegoslavische strijdkrachten. Deze doctrine was gebaseerd op partisanen-oorlogvoering en het gebruik van grote aantallen personeel en wapens. Met name op personeelsgebied hebben zich bij de Bosnische Serviërs in het verleden tekorten gemanifesteerd. Mogelijk wil men met de nieuwe militaire doctrine daaraan tegemoet komen. Het belangrijkste aspect is echter van politiek/propagandistische aard. De VRS was in de eerste jaren van het bestaan van Bosnië-Herzegovina de agressor in het conflict en, mede omdat het als enige gebruik kon maken van wapens, personeel en advies van de JNA, de meest succesvolle strijdmacht in het land. Daardoor waren de Serviërs reeds in een vroegtijdig stadium in staat de door de Serviërs opgeëiste gebieden onder hun controle te brengen en etnisch te "zuiveren". Momenteel heeft de VRS niets meer te winnen bij nieuwe militaire confrontaties; veeleer moet het Bosnisch-Servische leger vrezen bij een heropleving van de gevechten terreinverlies te zullen leiden. Om die reden, en om het stigma van agressor te kunnen kwijtraken, ligt het zeer voor de hand dat de VRS zich in de toekomst ook theoretisch op defensief vermogen zal concentreren.

Verplaatsing hoofdkwartier naar Banja Luka

Er zijn nieuwe aanwijzingen dat de VRS haar Generale Staf en het ministerie van Defensie op korte termijn zal willen overbrengen naar Banja Luka in het westen van de RS. Momenteel is de Generale Staf gevestigd in Bijeljina. Het ministerie (dat overigens in de besluitvorming op militair/politiek gebied een ondergeschikte rol speelt) is gevestigd in Pale.

Reeds eerder waren er indicaties dat de Generale Staf verplaatst zou worden naar Banja Luka. De plaatsing in Bijeljina was een tussenoplossing, noodzakelijk geworden nadat RS-president Plavsic de macht van de voormalige legerleider Mladic ondergroef en een tegenwicht creëerde tegen diens commandocentrum in Han Pijesak. Banja Luka heeft betere faciliteiten dan Bijeljina. Bovendien benadrukt een locatie in Banja Luka het militaire belang voor de Bosnische Serviërs van de Posavina-corridor, de enige verbinding tussen het oosten en het westen van de RS. Daarnaast is Banja Luka het voornaamste machtscentrum van de Bosnisch-Servische president Plavsic, die (naar het zich laat aanzien met weinig succes) een machtsstrijd voert tegen het merendeel van de andere Bosnisch-Servische leiders. Met de stationering van de Generale Staf in Banja Luka, die vermoedelijk gepaard zal gaan met een aanzienlijke uitbreiding van het aantal militairen in de stad, kunnen de tegenstanders van Plavsic betere controle uitoefenen op de veiligheidssituatie in het westelijke deel van de RS.

Klein-Joegoslavië

SPO verklaart tegen opheffing van de boycot van de parlementaire instellingen te zijn

In reactie op de aankondiging van de *Democratische Partij* (DS) haar boycot te beëindigen heeft de andere grote partij van Zajedno, de *Servische Vernieuwingsbeweging* (SPO) bij monde van haar voorzitter Vuk Draskovic, op 22 april bekendgemaakt tegen een dergelijke opheffing van de boycot van de parlementen van Servië en de FRJ te zijn. Deze boycot werd eerder ingesteld door de weigering van de regeringspartij SPS om live televisieverslagen van de zittingen in te stellen.

Dit nieuw conflict tussen de twee grootste partijen binnen de Zajedno-coalitie komt onmiddellijk, nadat eerder moeizaam enkele andere plooiën waren gladgestreken. Zo werden de partijen het gisteren eindelijk eens over een gezamenlijke presidentskandidaat en het openstellen van de coalitie voor uitbreiding. In plaats van eensgezindheid te tonen en gezamenlijk een standpunt in te nemen over wel of niet beëindigen van de boycot, bepalen de partijen dit kennelijk zelf, zonder elkaar van te voren te consulteren. Het openlijk in de media uitvechten van onderlinge geschillen doet de oppositiecoalitie geen goed. De kiezer in het land zal dit niet kunnen waarderen en

[REDACTED]

bovendien past dit uitstekend in het straatje van Milosevic. Zonder een ferme eensgezindheid zal de oppositie niet in staat zijn om hem van de troon te stoten. Overigens valt wel te verwachten dat de SPO na protesten eveneens haar boycot zal beëindigen, aangezien de DS op dit moment de dienst uit maakt binnen Zajedno.

Regeringspartijen SPS en JUL besluiten samenwerking voort te zetten

Op 23 april hebben de twee regeringspartijen van Servië, de *Socialistische Partij van Servië* (SPS) en *Joegoslavisch Verenigd Links* (JUL) besloten hun samenwerking voort te zetten. De Uitvoerende Comités van beide partijen hebben dit a een gezamenlijke vergadering in Backa Palanka (Vojvodina) besloten. Verklaard werd dat "de samenwerking werd voortgezet om eenheid te bereiken onder de progressieve democratische krachten van links"

Zoals reeds eerder gesteld, is er reeds geruime tijd sprake van informele samenwerking tussen JUL en SPS. Deze samenwerking is binnen de SPS echter geenszins onomstreden. Volgens sommige socialisten heeft de verbintenis met de JUL zou de SPS geschaad. De kleine JUL heeft geprofiteerd van de sterkte van de grote SPS, terwijl voor de SPS de verbintenis met JUL veeleer een ballast vormt. Leden van de oppositie en sommige SPS-leden hebben zelfs voortdurend volgehouden dat Milosevic feitelijk de doelstellingen van de "oude" Joegoslavische communistische partij, waaruit zowel de SPS als de JUL zijn voortgekomen, niet heeft afgezworen. Het ligt voor de hand dat een aantal "echte" socialisten binnen de SPS deze ontwikkelingen met lede ogen aanziet, zeker in het licht van de politieke resultaten die zowel JUL als de oppositie de afgelopen maanden hebben geboekt. Lange tijd is daarom gespeculeerd over een op handen zijnde splitsing binnen de SPS. Zo zou de eerder dit jaar uit de partij gestoten voormalige burgemeester van Belgrado, Nebosje Covic, actief zijn om dissidenten uit de SPS om zich heen te verzamelen. Uit het feit dat eerder meerdere JUL-ministers in de regeringen van Servië en de FRJ werden opgenomen, kon reeds worden afgeleid dat de invloed van de JUL nog altijd aanzienlijk is, hetgeen feitelijk bevestigd wordt door de verklaring van Backa Palanka.

Wijzigingen in top regeringspartij

Op 24 april is in Belgrado bekend gemaakt dat belangrijke wijzigingen waren doorgevoerd in de politieke top van de *Socialistische Partij van Servië* (SPS). Drie van de vier vice-presidenten zijn hierbij vervangen. Slavica Djukic-Dejanovic, Bosko Perosevic en Nikola Sainovic moesten plaatsmaken voor Milorad Vucelic, Zivadin Jovanovic en Dusan Matkovic. Daarnaast werden 10 van de 22 leden van het Uitvoerend Comité vervangen. In een verklaring werd aangegeven dat alle leden van de hoogste organen van de partij zich nu exclusief kunnen wijden aan partijwerkzaamheden en niet meer beziggehouden werden met staatszaken.

Deze zuivering van de SPS is het gevolg van het prestige-verlies dat de partij eerder dit jaar had verloren aan Zajedno, nadat ze de macht in diverse steden had moeten overdragen aan deze oppositiecoalitie. De vervanging is bovendien het logisch gevolg van het besluit van de partij om de samenwerking met de JUL voort te zetten. Tegenstanders van deze samenwerking hebben nu het veld moeten ruimen, evenals personen die gefaald hadden bij de aanhoudende Zajedno-demonstraties. Aan de vervanging van de drie vice-voorzitters liggen waarschijnlijk echter andere gedachten ten oorsprong. De ontslagen functionarissen hebben leidende posities binnen omstreden Servische gebiedsdelen. Perosevic is minister-president van Vojvodina en staat als gematigd te boek. Zowel Sainovic als Djukic-Dejanovic zijn hardliners en vice-voorzitters van de SPS in Kosovo. Sainovic is bovendien plaatsvervangend federaal minister-president en voorzitter van het federaal Comité voor Buitenlandse Relaties. Hij fungeert veelvuldig als speciaal gezant van Milosevic. De verwijdering van Perosevic en Djukic-Dejanovic heeft naar alle waarschijnlijkheid te maken met nieuwe plannen die Milosevic heeft voor de beide regio's. Beiden komen dan ook niet meer voor in het nieuwe Uitvoerend Comité van de Partij. Sainovic is echter

[REDACTED]

niet uit de gratie gevallen. In tegenstelling tot beide voornoemde personen is hij wel gehandhaafd in het Uitvoerend Comité. Mogelijk wordt hij door Milosevic vrijgemaakt ter voorbereiding op zijn kandidatuur als nieuwe president van Servië.

De promotie van Matkovic naar de positie van vice-voorzitter van de SPS is opmerkelijk, maar illustreert het streven van Milosevic om vaste greep te houden op de media in Servië. Matkovic is namelijk media-expert en was één van de architecten van het nieuwe wetsvoorstel van Informatie-minister Milentijevic dat onlangs is gepresenteerd.

(Ong) EU kent handelsconcessie toe aan de FRJ

In Belgrado is verheugd gereageerd op de beslissing van de EU om handelsconcessies toe te staan aan de FRJ. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken sprak op 29 april van een belangrijke stap in de richting van samenwerking tussen de lidstaten van de EU en die van de FRJ, hoewel deze stap direct na de ondertekening van het Dayton-vredesakkoord genomen had moeten worden. Het ministerie sprak haar vertrouwen uit dat de relatie met de EU snel zou verbeteren. Ook de regeringspartij van Servië, de SPS, roemde de stap van de EU. De partij sprak van een rationele en positieve stap in de richting van economische samenwerking op basis van gelijkheid, maar noemde eveneens het late tijdstip.

Beoordeling: Het is vanzelfsprekend dat de regeringsinstanties in de FRJ deze stap van de EU toejuichen. Het land verkeert in een zeer slechte economische toestand en heeft dringend behoefte aan economische en financiële hulp. Bovendien is de toezegging van deze handelsconcessies een belangrijke triomf voor Milosevic, waarmee hij de binnenlandse oppositie de wind uit de zeilen kan nemen. Deze had haar afgelopen politieke winst namelijk voor een belangrijk deel te danken aan het feit dat ze de verantwoordelijkheid voor de slechte economische toestand legden bij de nationalistische politiek van Milosevic. Deze nationalistische politiek had immers geleid tot de instelling van sancties en een economisch isolement van de FRJ. Niet iedereen staat te juichen bij deze beslissing van de EU. In een brief aan de Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken, Hans van Mierlo (Nederland is de huidige voorzitter van de EU) had de leider van de Kosovo Albanen, Ibrahim Rugova, aangedrongen op niet toekenning van deze handelsconcessies zolang de kwestie Kosovo nog niet was opgelost. De beslissing van de EU mag echter gezien worden als een belangrijke steun in de rug voor Milosevic, wiens positie de laatste tijd weer onaantastbaar lijkt.

(Ong) Servische plaatsvervangend minister-president speculeert over derde ambtstermijn Milosevic.

In Belgrado heeft op 29 april de Servische plaatsvervangend minister-president, Ratko Markovic, de mogelijkheid geopperd voor een derde ambtstermijn van Milosevic als president van Servië. Hij speculeerde over een artikel in de grondwet van Servië, waarin vermeld staat dat een ambtstermijn van de president vijf jaar bedraagt. Matkovic zinspeelde op de eerste ambtstermijn van Milosevic van twee jaar. De president had hiermee niet zijn volledige ambtstermijn uitgediend en volgens Matkovic was het in internationaal recht gebruikelijk dat een dergelijke ambtstermijn niet als rechtsgeldig wordt gezien. Hiervoor was een periode van tenminste de helft van de voorziene ambtstermijn noodzakelijk.

Beoordeling: Met deze speculaties zet Markovic feitelijk de deur voor een derde ambtstermijn van Milosevic weer open. Zoran Djindjic, burgemeester van Belgrado en één van de leiders van Zajedno, sprak direct zijn veroordeling uit over een mogelijke derde ambtstermijn van Milosevic. Hij noemde dit een duidelijke schending van de Servische grondwet, hetgeen schade toebracht aan de internationale reputatie en betrouwbaarheid van Servië. Opmerkelijk is hierbij het feit dat in Belgrado ook geruchten speculeren over mogelijke aftreden van Milosevic. De 'Dnevni Telegraph'

[REDACTED]

spreekt van gezamenlijk aftreden van Milosevic en Bulatovic om zich aan partijzaken te wijden. Matkovic sprak op persoonlijke titel. Zijn uitlatingen kunnen waarschijnlijk beoordeeld worden als een poging om de internationale en nationale opinie te polsen voor een dergelijke zet van Milosevic. Indien een dergelijke uitleg van de grondwet niet geaccepteerd wordt, is voor een derde ambtstermijn een grondwetswijziging noodzakelijk. Hiervoor is echter een tweederde meerderheid in het Nationale Assemblée van Servië nodig, een meerderheid die de partij van Milosevic (SPS) niet zonder hulp van andere partijen (JUL en SRS) kan bereiken.

Kroatië

(Ong) Ophef over Kroatische plannen voor terugkeer van vluchtelingen naar Oost-Slavonië

Op 22 april zijn in Oost-Slavonië door de Kroatische autoriteiten diverse vluchtelingencentra officieel geopend. De geopende centra bevinden zich in Vukovar, Ilok, Tovarnik, Bilje, Beli Manastir en Vinkovici. In Zagreb heeft daarnaast op 28 april de Kroatische minister voor Wederopbouw en Ontwikkeling, Jure Radic zijn plannen voor terugkeer van vluchtelingen naar Oost-Slavonië uiteengezet in de Sabor. Hij maakte bekend van plan te zijn vluchtelingen die geen Kroatische staatsburger zijn, uit hun huizen te zetten. Diegene die toch van plan waren om in Kroatië te blijven zullen ondergebracht worden in vluchtelingenkampen. Zijn plannen voor reconstructie van huizen, infrastructuur en openbare voorzieningen zouden ongeveer 6 miljard Kuna gaan kosten. De helft hiervan zou Kroatië voor zijn rekening nemen, voor de andere helft deed de minister een beroep op de internationale gemeenschap.

[REDACTED] **Beoordeling:** De verklaring van de minister leidde direct tot heftige reacties. Zo noemde de Servische Vukovar radio de vluchtelingenkampen reeds "Kroatische concentratiekampen" en Milan Djukic, voorzitter van de Servische Volkspartij (SNS), zei als reactie een massale exodus te verwachten richting Bosnië en de FRJ. Ook in Belgrado werden de Kroatische plannen scherp veroordeeld. Zo verklaarde één van de leidende partijen binnen Zajedno, de *Servische Vernieuwingsbeweging* (SPO), dat de Kroaten uit waren op de verdrijving van de complete Servische bevolking van Oost-Slavonië. De partij sprak haar verontwaardiging uit en riep de Servische president Milosevic op om publiekelijk zijn mening omtrent de Kroatische handelwijze bekend te maken. De Kroatische gevluchte burgemeester van Ilok, Stjepan Kraljevic, kondigde echter triomfantelijk een terugkeer van de gemeenteraad naar Ilok aan en hield de volgende dag een formele afscheidsreceptie in Zagreb, welke werd bijgewoond door staatsfunctionarissen. De Kroaten laten geen twijfel bestaan over hun plannen met de omstrede regio en maken haast met de geplande terugkeer van Kroatische vluchtelingen naar de regio. Bovendien wordt duidelijk gemaakt dat er bij toewijzing van behuizing onderscheid gemaakt wordt tussen de 'Kroatische verdreven vluchtelingen' en de Servische mensen die 'vrijwillig' uit de Krajina zijn vertrokken. Het moge duidelijk zijn dat het streven van de Kroatische autoriteiten gericht is op verandering van de demografische verhoudingen in de regio. Deze verandering zal vanzelfsprekend in Kroatische voordeel zijn. Aangezien zowel op internationaal niveau als op bilateraal niveau tussen Kroatië en de FRJ de zaak al beklonken is, worden de Kroatische Serviërs feitelijk aan hun lot overgelaten. Gezien het tot nu toe vertoonde gedrag van de Kroaten in de Krajina en de eerste aanwijzingen over hun voornemens voor Oost-Slavonië moet inderdaad rekening worden gehouden met een opgang komen van een uittocht van Serviërs uit Oost-Slavonië. De Krajina-Serviërs zullen naar alle waarschijnlijkheid als eerste vertrekken, terwijl de oorspronkelijke Servische bewoners vooralsnog een afwachtende houding vertonen. Gezien het feit dat Milosevic al bekend heeft gemaakt hun vanwege economische problemen niet te kunnen huisvesten, blijft alleen de RS over als wijkplaats. Hierdoor zullen de gespannen verhoudingen in Bosnië alleen maar verder toenemen.

[REDACTED]

Chef Staf VJ tot 20 jaar veroordeeld in Zadar-proces

Het Gerechtshof van de Zupanja Zadar heeft na een tweedaags proces in absentie, de Chef Staf van het leger van de FRJ (VJ), Momcilo Perisic veroordeeld tot 20 jaar gevangenisstraf. Vier andere voormalige JNA-officieren werden eveneens tot 20 jaar veroordeeld. Viertien overige officieren kregen tien tot vijftien jaar opgelegd. De vonnissen werden uitgesproken in verband met het aandeel van de voormalige JNA-officieren in beschietingen op Zadar in de periode van september tot oktober 1991. Geen enkele veroordeelde is echter in handen van de Kroatische autoriteiten.

Alhoewel het proces in absentie van de aangeklaagde gevoerd werd en de uitkomst al bij voorbaat vast stond, is het toch vanwege twee aspecten van belang. Allereerst kan het gezien worden als een voorbode van de komende processen tegen Kroatisch-Servische vermeende oorlogsmisdadigers die na de integratie van Oost-Slavonië gevoerd zullen gaan worden. De uitkomst is derhalve een waarschuwing aan het adres van de honderden personen die uitgesloten werden bij het opstellen van de Kroatische amnestie-wet. Het andere aspect van het proces tegen Momcilo Perisic is de positie van de huidige Chef Staf van de VJ zelf. Zijn positie in Belgrado is namelijk al langere tijd in het geding, aangezien Milosevic het leger wil zuiveren van officieren met een omstreden oorlogsverleden. Bovendien gaf Perisic tijdens de afgelopen demonstraties in Belgrado een verklaring af die kan worden gelezen als verkapte steun aan de demonstanten. Indien Milosevic de ambivalente verklaring van Perisic in dat licht beschouwt, zal hij dat niet vergeten. Mogelijk kan de veroordeling van Perisic in het proces in Zadar Milosevic een directe aanleiding geven om zich te ontdoen van de persoon van Perisic en het leger former onder zijn controle te brengen. Dit laatste zou passen in algehele streven van Milosevic om zich vaster in het politieke zadel te bijten.